

Dialog frem for boykot

Buhmann, Karin

Published in:
Indblik.nu

Publication date:
2008

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Buhmann, K. (2008). Dialog frem for boykot. *Indblik.nu*.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@ruc.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Dialog frem for boykot

Af lektor Karin Buhmann, Københavns Universitet

Knap er OL forbi før en ny boykotdiskussion rejser sig. Denne gang om den internationale konference om rasediskrimination (Durban-konferencen). Ser man på OL i Beijing tyder intet på, at Kina ville være nået længere i arbejdet med menneskerettigheder, hvis lande som Danmark havde boykottet legene. Tværtimod kunne en boykot føre til mere anti-vestlig nationalisme og en opbremsning i den trods alt positive udvikling.

"Det er svært at være Kina. Hvis kineserne ikke gør noget ved problemerne, er det skidt. Hvis de gør noget ved dem, er det også skidt." Ordene er fra en 14-årig sports- og politikinteresseret, og faldt umiddelbart inden åbningen på de Olympiske Lege i Beijing i august i år. Anledningen var et TV-indslag om begrænsning af biltrafik i Beijing under OL. Iagttagelsen illustrerer den kompleksitet og dobbelthed af forventninger, som Kina var fanget i op til OL. Forventninger, som især vestlige landes regeringer stod bag, og som medierne forstærkede med en lang række historier om begrænsninger af de kinesiske borgers rettigheder og andre indgreb, som en god demokrat må være modstander af.

Måske handlede mange af disse forventninger lige så meget om vestlig indenrigspolitik som om substantiel udenrigspolitik. Under alle omstændigheder var der i månederne op til OL mange, der stillede krav om en politisk boykot af legene. Det lå som en underliggende formodning i debatten i Danmark og Europa, at en boykot af OL fra vestlige regeringsrepræsentanters side ville have lagt et effektivt pres på den kinesiske regering til at foretage ændringer i sin politik, sit retssystem og sit forvaltningssystem til gavn for de menneskerettigheder, som bekymrer vesten. Situationen i Tibet i marts 2008 fungerede som benzin på et bål, der allerede længe havde ulmet.

Menneskerettighedssituationen i Kina er problematisk på en række områder. Blandt de mest kendte er anvendelse af dødsstraf, tortur og administrativ frihedsberøvelse,

manglende retssikkerhed, udbredt korrupsion og utilstrækkelige rettigheder for migrantarbejdere, som typisk flytter til byerne for at finde bedre lønnet arbejde. Der er sket forbedringer siden Kina fik tildelt OL-værtskabet. Men fortalerne for en boykot mente, at fremskridtene ikke var tilstrækkelige. I medierne blev situationen til dels fremstillet som om, der ingen fremskridt var overhovedet.

Der er ikke tvivl om, at der er alvorlige menneskerettighedsproblemer i Kina. Også problemer, som langt overstiger den begrænsning i borgernes frihed, som Beijings bilister måtte lide ved kun at kunne køre bil hver anden dag i en periode omkring OL.

De alvorlige problemer skyldes bl.a. den stigende ekspropriation af brugsrettighed til landbrugsjord til fordel for industri- eller byudvikling. Som en reminiscens af Kinas kommunistiske fortid har bønderne i det i stigende grad kapitalistiske Kina ikke ejendomsret til jorden. Ekspropriationserstatningen for tab af brugsretten til jord er lav og modsvarer slet ikke det reelle økonomiske tab. De mere eller mindre tvungne forflytninger af byboere, hvis ejendomme skulle anvendes til OL-faciliteter, og hvis historier fandt frem til pressen, er et andet aspekt af en økonomisk udvikling, som løber langt hurtigere end de helt nødvendige reformer af ejendomsretten, klageadgang og procedurer for ekspropriation.

Anti-vestlig nationalisme

Da boykotten ikke blev gennemført, kan vi kun gisne om, hvordan den ville have virket.

Erfaringer fra boykot af OL er begrænsede og kan ikke uden videre overføres til OL i Kina. Baggrunden for visse vestlige landes boykot af OL i Moskva i 1980, efter Sovjetunionens invasion af Afghanistan, kan ikke sammenlignes med den komplekse situation i et land, som opfatter Tibet som en del af riget, og som de seneste 30 år har løftet 400 millioner mennesker ud af fattigdom og skabt betydelige forbedringer af mange både fattige og mindre fattige kineseres adgang til uddannelse, sundhed og andre sociale ydelser. Et land, som har gennemført ændringer af forfatningen for at sikre ejendomsretten og andre menneskerettigheder og et styre baseret på retsstatens principper (omend i kinesisk opfattelse), og som har forbedret retstilstanden på en lang række menneskerettighedsrelevante felter. Kina har også i løbet af de seneste 10-15 år indledt samarbejde med lande bl.a. i Norden om at forbedre retssystemet og borgernes retssikkerhed.

Kina er ikke bare et topstyret et-partistyre eller et land, som stadig er ved at finde sig selv økonomisk, politisk, nationalt og internationalt godt 30 år efter formand Maos død og knap 60 år efter, at det kommunistiske styre blev indført med Folkerepublikken i 1949. Kina er også et kultursamfund, som i flere årtusinder op til det sidste kejserdynasti fald i 1911 inspirerede resten af verden med så forskellige ting som porcelæn, filosofi og et højtuddannet korps af embedsmænd og korrupsionsbekæmpende institutioner. Kinas åbning for internationalt samarbejde om menneskerettigheder og retsreformer de senere år har demonstreret, at dialog, internationale kontakter og samarbejde på tværs af nationale grænser og politiske systemer kan sætte vigtige forbedringer i gang på mange af de områder, som bekymrer vesten.

Kina er også et land med en stærk national selvfølelse. Selvfølelsen har fået nogle grundige hug af vesten i nyere fortid, især under Opiumskrigen og da europæiske lande i 1800-tallet skaffede sig særlige handelsmæssige og retlige privilegier i landet. Som OL-åbningsceremonien viste, er Kina år

2008 stolt af sin historie. Den nationale stolthed både over fortiden og over at få værtskabet til OL har også en sårbarhed, der kommer til udtryk i nationalisme.

Reaktioner i Kina på det, der blev opfattet som vestlige mediers ensidigt negative dækning af menneskerettighedsproblemer i Kina og af situationen i Tibet i foråret 2008, tyder på, at den nationale stolthed kan udvikle sig til en anti-vestlig stemning.

Det er sandsynligt, at gennemførelsen af en boykot af OL ville føre til mere anti-vestlig nationalisme i Kina og ikke til en yderligere forbedring af menneskerettighederne. Ikke blot ville den kinesiske befolkning føle sig såret på landets vegne. Den kinesiske regering ville også kunne konstatere, at de senere års reformer og åbning mod verdenssamfundet ikke affødte positive relationer men derimod endnu mere kritik end før. Regeringen ville kunne have interesse i at puste til nationalismen vendt mod de boykottende lande, ligesom den affødt af konkrete konflikter mellem Kina og Japan eller USA de senere år har pustet til historisk betingede anti-japanske eller anti-amerikanske strømninger.

Denne forudsigtelse deles af en række Kinakendere. Hvis den er korrekt, ville vesten have tabt meget og vundet meget lidt ved en boykot af OL. De indenrigspolitiske sejre, som måske kunne høstes, ville hurtigt blegne i lyset af et anti-vestligt Kina, som ville vende det døve øre til krav om yderligere reformer, en ansvarlig udenrigspolitik i Afrika, en ansvarlig energipolitik i Kina, og som deltager i de globale klimaforhandlinger bl.a. op til klimatopmødet i København.

Langt på 30 år

Når man vurderer udviklingen i Kina er det værd at huske på landets og befolkningens størrelse, og hvor hurtigt udviklingen faktisk er gået i forhold til vores egen. En befolkning ca. 250 gange Danmarks og et areal godt 200 gange vores sætter perspektiv til den udfordring, som det kinesiske system står over for, når over 80 gange Danmarks befolkning på 30 år er løftet ud af fattigdom.

Og når Mao-tidens rets nihilisme, hvor der stort set ikke blev uddannet jurister eller gennemført love i egentlig forstand, skal rettes op. Kina har på 20 år gennemført en mere omfattende lovreform end noget andet land. Det gør ikke anvendelsen af dødsstraf i Kina mere berettiget, men det er værd at overveje, hvorfor der ikke reageres lige så stærkt mod USA og andre lande, der anvender dødsstraf. Der er grund til at give Kina tid til fortsat at forbedre sig og anerkende de skridt, som faktisk er taget. Der er også grund til at huske, at Kina år 2008 ikke som Tyskland i 1936 er på vej fra demokrati mod diktatur, men efter de seneste års udvikling at dømme snarere fra enmandsstyre mod en retsstat.

Med andre ord ville det mest sandsynlige resultat af en boykot have været, at både Kinas borgere og resten af verden ville have betalt en høj pris i forhold til gevinsterne ved OL. Gevinster i form af at OL lod turister, politikere og journalister fra resten af verden opleve Kina indefra og lod den almindelige kineser, i de områder, hvor OL blev afholdt, få lejlighed til at møde tilreisende fra andre lande.

Noget tyder på, at dialogen mellem lande og kontakt mellem kinesere, OL-deltagere og OL-turister i sig selv har åbnet både Kinas og omverdenens øjne for både forskelle og ligheder. Der er også noget, der tyder på, at dialogen kan føre til frugtbart samarbejde fremover. Som alt i Kina afhænger resultaterne både på kort og længere sigt af Partiets holdning og opbakning. Vender Partiet pludselig tilbage til en hård linje, som i juni 1989 under demonstrationerne på Den Himmelske Freds Plads (Tiananmen), kan års fremskridt og samarbejde hurtigt blive bombet tilbage.

En lære af diskussionen om boykot af OL eller ej må være, at samtale fremmer forståelsen. Det er en tilsvarende holdning udenrigsminister Per Stig Møller læner sig op ad, når han afviser politiske krav om, at Danmark og hele EU bør boykotte deltagelsen i Durban II-konferencen, fordi islamiske lande og organisationer angiveligt vil forsø-

ge at indskrænke ytringsfriheden ved at sætte religiøse hensyn højere.

Artiklen blev publiceret den 12. oktober 2008.

Karin Buhmann er lektor ved Institut for Fødevarøkonomi – Afdelingen for Forbrug, Sundhed og Etik, Københavns Universitet. Hun er uddannet jurist (cand. jur.) og har en overbygning i Østasienkundskab, ligesom hun er advokat. Hun har skrevet ph.d.-afhandling om bl.a. Kinas reformer af forvaltningsretten siden 1989 og om de muligheder, som reformerne giver for at sikre menneskerettighederne i Kina. Karin har skrevet bøger og artikler bl.a. bogen *Implementing Human Rights through Administrative Law Reforms: The Potential in China and Vietnam* (DJØF Publishing, København 2001) og Corporate Social Responsibility in China: Current Issues and Possible Relevance for Implementation of Law. In *Copenhagen Journal of Asian Studies*, 2005, No. 22. Foruden Kina arbejder hun bl.a. med virksomheders sociale ansvar.